

НАША ПОШТА

NAŠA POŠTA

САДРЖАЈ

Речи Њ. В. Краља. — Оцењивање чиновника и стручна литература. — XVII конкурс „Наше поште“. — Одликовања. — Međunarodni savez telekomunikacija. — Prva jugoslovenska radio izložba. — Jugoslovenski filatelistički savez. — Дирекција пошта Зетске бановине. — Pošta (njene funkcije) u privredi i pravu. — Организација Министарства пошта и телеграфа у Пољској. — Из прошлости: Писмоносац између Петра I и Карађорђа. У Србији 1856. У Црној Гори 1913. — Порекло знаменитих личности. — Лежарина. — Једнообразност рада и административно растерећење пошта. — Жене у немачкој п. т. служби. — Привремени рад у бањским местима. — Здравље. — Организације п. т. особља. — Одговори. — Часописи и листови. — Нове књиге.

РЕЧИ ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

После петнаест година напорног рада на организовању државе и националног јединства можемо с пуним поуздањем гледати на здраву будућност Југославије, њен даљи напредак и развој.

Моји напори до сада као и у будуће били су и биће управљени на то, да се југословенском народу обезбеде трајно сви потребни услови за културно и привредно напредовање, за стварање благостања, на које он после тако великих жртава и тешке борбе, има пуно право. (30 новембар 1933)

Ценећи значај учињених напора и поштујући поднесене жртве, наша је света дужност да предано чувамо плодове наше досадашње борбе и да љубављу и слогом порадимо на консолидовању наше државне заједнице, тако да нам сваким даном буде што снажнија, а народ у њој што задовољнији. (У Загребу, 17 децембар 1933)

БЕОГРАД
KRUNSKA 29

januar 1934

Osnovana 1912

Sveska 113

НАША ПОШТА излази сваког месеца.

Претплата: 40 д. за годину, 20 д. за пола године.
Шаље се Администрацији „Наше поште“ преко Пошт. штедионице на чековни рачун бр. 23.888.

ОЦЕЊИВАЊЕ ЧИНОВНИКА И СТРУЧНА ЛИТЕРАТУРА

Прописи о оцењивању државних службеника предвиђају да се цени стручна способност, а под њом спада и то, да ли се дотични службеник бави стручном литературом и да ли показује смисла за измену застарелих начина рада.

ПОШЉИТЕ ПРЕТПЛАТУ. У ИНТЕРЕСУ СВОЈЕМ И СТРУКЕ.

XVII КОНКУРС „НАШЕ ПОШТЕ“

„НАША ПОШТА“ наградиће са 150 д. најбољи рад о теми: који су посредни и непосредни узроци дисхармоније и апатије који се опажају у п. т. струци?

7 80

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 15405

ОДЛИКОВАЊА

Његово Величанство Краљ, на предлог Министра саобраћаја, благоизволео је одликовати на дан уједињења 1933 г. повећи број управљача и чиновника п. т. струке. Чести тамо струци на Високој пажњи. Још више ћемо се радовати кад се надлежни сете и свих осталих скромних и заслужних снага које покрећу коло струке и заједно са одликованим одржавају углед наше п. т. установе. Апелујемо на г. Министра да се сети и оних који су читав живот провели у струци и предано јој служили, а кад су пошли у мировину били су заборављени. Старе партиске страсти биле су узрок тога заборава, о којему смо писали и на стр. 76 свеске за април 1931. Таквим мерама подиже се култ установе и полет њених пионира.

МЕЂУНАРОДНИ SAVEZ TELEKOMUNIKACIJA

Међународни биро Телеграфског савеза, окружницом број 1/99 од 1 децембра 1933, обавестио је уредништво „Наше поште“ да ће се, од 1 јануара 1934, називати: Биро Међународног савеза телекомуникација — Bureau de l' Union international des télécommunications.

Време је да и сrediшња управа наше п. т. т. и радио службе свој старински назив замени савременим називом, који су усвојиле поједине државе и најзад Међународни савез телекомуникација.

Дотле, препоручујемо особљу да се служи новим називом као и скраћеницом П. т., која обухвата службу: пошта, телеграфа, телефона, радиотелеграфа, радијонике итд. „Наша пошта“ ће се тога држати и убудуће.

PRVA JUGOSLOVENSKA RADIO IZLOŽBA

Radio Beograd, илустровани недељни лист, у броју од 17 децембра, поред остале поучне и забавне садржине, објављује оснивање Прве југословенске радио изложбе у Београду, која ће се одржати у згради Техничког факултета, од 31 децембра 1933 до 9 јануара 1934. Радио покрет шири се, те очекујемо

napredak naše radiofonije koji svi želimo. „Naša pošta“ se stoga i odazvala pozivu da učestvuje u Izložbi.

Centralna dvorana radio izložbe u Londonu

JUGOSLOVENSKI FILATELISTIČKI SAVEZ

koji stoji pod visokom zaštitom Njegovog Kralj. V. Naslednika Prestola Petra, održao je, 2 decembra, prvu svoju redovnu skupštinu, u Beogradu. Program filatelističkih dana i priredaba, 1, 2 i 3 decembra, podigao je ugled naše filatelije. Skupština je primila sa pohvalom izveštaj Privremenog odbora, u kojemu je izložen i odnos Saveza sa Upravom pošta.

Skupštini su, pored ostalih gostiju, prisustvovali g. d-r Šoč i g. Tutek, načelnik Pošt. odeljenja.

Skupština je jednoglasno izabrala za predsednika Saveza g. Eugena Deroka, autoritativnog pretstavnika naše filatelije.

Privremeni upravni odbor, sledejući načelima, koje je filatelija privatila u pravcu onih pitanja, koja zavise od poštanskih uprava, podneo je našoj poštanskoj upravi memorandum u kome je izneo svoje želje u tome pogledu. Odbor je u tom memorandumu stao na gladište, da se preostaci maraka

povučenih iz tečaja ne smeju prodavati javnim nadmetanjem i skrenuo je pažnju P. upravi na štetne posledice, a koje bi filatelija a i sama P. uprava imali od toga. Upravni odbor je smatrao za potrebno da P. upravi izloži stanje koje zauzimaju filatelističke organizacije celog sveta protivu čestog izdavanja novih maraka, bez kakve stvarne potrebe za samu P. upravu, a naročito raznih serija dobrotvornih, prigodnih i drugih maraka, koje se izdaju na traženje raznih dobrotvornih, patriotskih i drugih društava i ustanova. Upravni je odbor skrenuo pažnju P. upravi i na izradu naših maraka s molbom, da se izradi novih maraka posveti veća pažnja. Zamolio je P. upravu, da pristupi uredjenju Poštanskog muzeja po ugledu na muzeje stranih poštanskih uprava. Organizaciji biroa za prodaju poštanskih maraka povučenih iz tečaja, kao i maraka u tečaju i upotrebljenih maraka većih vrednosti sa paketskih sprovodnica i drugih poštanskih formulara u filatelističke svrhe, posvećen je zaseban memorandum.

Možemo imati puno nađe, da će P. uprava ceniti opravdane želje naše filatelije, tim više što ove želje idu uporedo sa interesima P. uprave i da će ovim željama izići ususret.

„Naša pošta“ stalno pokreće pitanje P. t. muzeja i stvaranja P. t. izložbe. O tome je pisala poslednji put na str. 172 sveske za decembar 1933.

ДИРЕКЦИЈА ПОШТА ЗЕТСКЕ БАНОВИНЕ

O њеној васпостави забележено је у свесци за октобар 1933. Кредит је буџетом обезбеђен. Отада, Министар грађевина г. д-р Ср куљ известио је, писмом од 18 новембра 1933, народног посланика за срезове цетињски и барски, г. Гавра Милошевића, у одговору на његово писмо од 17 о. м., по предмету плана и прерачуна за изградњу зграде за Дирекцију пошта и телеграфа на Цетињу, да је исти елаборат завршен и послат још 1 августа 1933 г. Министарству саобраћаја (П. т. управа) под М. г. бр. 93856-33. Чека се даљи рад Управе пошта.

ПОШТА (NJENE FUNKCIJE) U PRIVREDI I PRAVU

— 15 —

Uobičajeno je ranije pomenute privatno pravne ugovore označivati kao poštanske transportne ugovore ili poštanske otpremničke ugovore (ugovore o pošt. otpremi). No iz toga jedinstvenog naziva ne smije se zaključiti, da su po svojoj pravnoj naravi posve identični svi ugovori, koji se sklapaju s poštom u vezi s otpremom pošt. pošiljaka. Pojedininim ugovorima, kojima nije isključiva ni glavna svrha otprema (kao primjerice kod poslova otpremanja novaca te posredovanja kod uplata i isplata, naplaćivanja novčanih iznosa otkupnih pošiljaka i pošt. naloga i novčanih poslova), pripada različita pravna narav.

I pošt. nalog pretstavlja po svojoj pravnoj naravi ugovor o radnji (loc. cond. operis), a uključuje u sebi, prema M. Aschenborn-u, dva zasebna ugovora, i to: a) otprema do pošt. zavoda, koja potpada pod obična načela o otpremi, i otprema predanog pisma (uplaćenog iznosa) od pošt. zavoda dalje, i b) izvršenje pošt. naloga nakon što je po poštanskom zavodu temeljito ispitan. Kao što pošt. uputnica nije naputnica općega građanskog prava, tako nije ni pošt. nalog mandat u smislu općega građanskog prava, taj nalog nije nenaplatan, a pošt. uprava jamči za izvršenje kao kod preporučenih pisama. Ascherborn izjednačuje pošt. nalog s preporučenim pismom iako nije kao takav označen.

Pošta služi trgovcu naročito time, što mu: a) omogućuje i olakšava pismeni saobraćaj (korespondenciju); b) pomaže kod vršenja isplate i primanja uplata i c) provada otpremu dobara (robe, vrijednosnih papira i sl.) u manjim količinama.

Prof. d-r J. Helauer iznosi još i naročite funkcije pošte, koje grupira u ove skupine, i to: a) čisti otpremni poslovi (otprema zatvorenih i otvorenih pisama, paketa, ljudi); b) mješoviti poslovi, kod kojih se pored otpreme vrše i drugi poslovi (promet pošt. uputnicama ili doznačnicama; promet pošt. nalozima, pošt. čekovni promet; poštanski promet novinama) i d) sporedni poslovi (bankovni poslovi različite vrste; poslovi pošt. štedionice; prodaja biljegovnih vrednota, taksenih maraka i maraka za osiguranje; isplaćivanje invalidskih renta i renta za nezgode; preuzimanje pošt. protesta po pošt. činovnicima i sl).

— Nastaviće se —

Prof. d-r EUGEN SLADOVIĆ

ОРГАНИЗАЦИЈА МИНИСТАРСТВА ПОШТА И ТЕЛЕ- ГРАФА У ПОЉСКОЈ

Декретом Претседника Републике од 18/XI 1918 год. установљено је у Пољској Министарство Пошта и Телеграфа, и од тада, претрпело је извесне измене, а дефинитивно је, претседничким актом од 19 јануара 1927 г. поново декретовано, и најзад 22 марта 1928 г. добило назив: „Пољске Поште, Телеграфи и Телефони“.

Министарство је подељено у три одељења: опште, поштанско и техничко, којима су подређени следећи отсеци: општи, административни, отсек п. т. станица, буџетски и благајнички. Даље, аа унутарњу поштанску службу, за међународну поштанску службу, саобраћајни отсек, отсек за експлоатацију телеграфа и телефона, отсек за грађење, одржавање телеграфско-телефонског материјала, радиотелеграфски, економски, и најзад једна независна војничка аутономна служба, или војни отсек.

Главни депо п. т. материјала као помоћна установа такође је у директној зависности од Министра, који још преузима контролу државне фабрике за израду т. т. апарата и других справа.

Обласне Дирекције Пошта и Телеграфа, које су подвргнуте непосредно министру, воде и контролишу непосредно активност службе п. т. т. станица, техничких инсталација, покретног и непокретног материјала.

Осим Дирекције постоји једно главно контролно и рачунско тело за поште и телеграфе под општим именом: „Контрола Пошта и Телеграфа“, са седиштем у Bydgoszcz, са истим правима која има и Дирекција, али се њена надлежност простире и даље, на сву територију Пољске.

Има десет дирекција. Њихова су седишта: Варшава, Вилно, Лублин, Леопол, Краков, Катовиц, Бидгож, Познањ и Данциг. Ова последња постоји од 21 новембра 1921 год. за п. т. т. службу слободног града Данцига.

У току 12 година рада Министарство је имало да савлада необично велике тешкоће око организовања и унификације службе по разним областима земље и обнављањем после страховите пустоши коју су учинили непријатељи у рату са бољшевицима. Најзад поступно прилагођавање поштанских институција растућим потребама службе изазвало је промене у организацији, нарочито, погледом на потребе у грађењу и преобраћању једног великог броја зграда за потребе т. т. службе. Тако од 6000 п. т. станица израђено је 30 великих грађевина, а све остале су потпуно трансформиране.

Број пошиљака пење се годишње на близу једне милијарде, а вредност новчаних писама до три милијарде злоти. У савезу са осталим земљама врши размену пошиљака са целим светом.

Министар Пошта и Телеграфа на основу Претседниковог акта од 22 марта 1928 г. има велику независност и слободу акције у своме ресору. Широка овлашћења у погледу инвестиција дају му могућности да развија све гране службе подједнако на основу трговачких начела и рационалне економије. („Messagerie Polonaise“)

М. ВУЈАДИНОВИЋ

ИЗ ПРОШЛОСТИ*)

ПИСМОНОСАЦ ИЗМЕЂУ ПЕТРА I И КАРАЂОРЂА

На који су се начин две српске покрајине, теократски уређена, слободна Црна Гора и револуционарна Србија под вођством Врховнога Војда народа Српског, Карађорђа Петровића, договарале за заједнички рад противу заједничког непријатеља, најбоље илустрије некролог, написан поводом

смрти неустрашивог и из оног бурног доба првог, познатог писмоносца, Ђура Милутиновића — Црногорца, који је штампан у Новинама Српским, бр. 75 од 16 септем. 1844 г., одакле га прештапавамо, у жељи, да отргнемо из заборава сећање на једнога заслужног трудбеника из наших редова:

„† Ђуро Милутиновић — Црногорац, рођ. 1700 год. умро 9 септембра 1844 у Београду. Ђуро Милутиновић — Црногорац родио се у Грахову, у Црној Гори, где му родбина и данас још живи, одприлике око 1700 год. У својој 16 или 17 години вид је од оспика изгубио; но и као безвидан, тако се је својствима својима душевнима већ у младости одликовао, да га је блажене памети покојни Владика и Господар Црне Горе, Петар Свети Петровић — Његош као писмоносца употребио, да писма његова из Црне Горе у Тополу, у Србију, славном тадањем начелнику и вожду за слободу своју војујућег народа Србског Карађорђу однесе. За време војевања овога око 1805 год., више пута је он дописе ови славни Срба, Карађорђа и Владике Петра, из Србије у Црну Гору и натраг, овамо и онамо, кроз средину турске војске, са највећом опасношћу живота свога преносио; при чему је често и хватан и под строге испите стављан бивао, но свагда је срећно њему поверену тајну сачувао и верно споразумљење међу две Србске поглавице од душмана њихови сакрио. Напоследку је остао сасвим у Србији и живео је код Господара Карађорђа, који је њега, познавши његово жарко родољубије и верност, штедро и радо издржавао“.

У некрологу који је у оно доба о њему написао Д-р Ј. Шафарик, помиње се његова жеђ за науком. У школи је слушајући само све предмете одлично полагао. Године 1813 прешао је и он са осталима у Аустрију а потом у Русију, одакле се вратио 1817 и до смрти своје као врли родољубац, строго поштен и врло учтив, уредан, миран и трезвен. Дај Боже, вели Шафарик, завршујући свој некролог, да после њега многи тако мисле као што је он о роду и отечеству мислио.

Сетимо се и ми, на овом месту, честитог старине Ђура Милутиновића — Црногорца и ово неколико редака нека буде жртва паљеница у славу његову и честити помен.

Приопћио М. ВУЈАДИНОВИЋ

*) Под овим насловом „Наша пошта“ доносиће редовно историске податке, који објављивачу служе као грађа за књигу „Историја пошта“, која ће изаћи у издању Милосављевићеве „П. т. библиотеке“.

У СРБИЈИ 1856 ГОДИНЕ

Миливоје Блазнавац, као управник града Београда (1856 г.) с депутацијом од 12 грађана, поднео је тадањем кнезу Александру Карађорђевићу меморандум што би требало учинити за напредак Србије. Тражи се, поред осталог, и изградња путова, увођење дилижанса, регулисање Мораве, набавка два пароброда за пловидбу од босанске границе до Галца. „Да нас гвоздени путови не мимоиђу“ и да иду од Београда на Скадар. Да се уреди поштански саобраћај, оснује трговачка комора и установе јавни беженици. Тек много доцније, једно за другим, све је тада тражено урађено. („Привредни преглед“).

У ЦРНОЈ ГОРИ 1913 ГОДИНЕ

Г. пуковник Миро Божовић у својим успоменама „Из историје ратова — Операције на Скадарском бојишту — учешће Зетског одреда у опсади (Скадра) 1913 г.“ поново, са похвалом, говори о улози телеграфске службе:

„Врховни командант Краљ дошао је на Груду да из непосредне близине прати ток борбе. За њега је одређена посматрачница на вису изнад села Грујемира, где је успостављена и телефонска станица за везу на цијелом фронту Зетског одреда.

Осматрачница за команданта Зетског одреда књаза Данила, одређена је на вису између села Меси и Муселима, наспрам Муселимове главице, удаљена од ње око 1500 м. Осматрачница је била изнад саме батерије кап. Љубишића. И ова осматрачница је везана телефонски за везу на цијелом фронту одреда.

Бригадир, сердар Јанко Вукотић, шеф штаба врховне команде, дошао је на Груду, а 24 јануара прешао је на лијеву обалу Кира да рукује нападом бригада на Бардањолтски осijek. Свој штаб оставио је у Нерфуши. За осматрачницу изабрао је Нерфушку косу у близини двије пољске брзометне батерије, одакле може најбоље осматрати и руковати бојем на сјеверном и источном фронту Великог Бардањолта.

По преласку на лијеву обалу Кира, бригадир Вукотић обишао је батаљоне и дао потоња упутства командирима бригада и батаљона. У вече 24 јануара примљено је у штабу на Боксу преко телефона његово наређење, да је инструкцију за напад на Велики Бардањолт изменио.

Оперативни део штаба Зетског одреда прешао је у јутро са Бокса на осматрачницу команданта Зетског одреда на вису између Меси и Муселима. Између 8 и 9 сати прије подне, ту је на осматрачницу дошао и командант Зетског одреда престолонаследник Данило. Врховни командант Краљ изашао је на своју осматрачницу изнад Грујемира. Бригадир

Јанко Вукотић са својим штабом је на Нерфушкој коси. На свим овим осматрачницама командир телеграфске чете Ђуро Шоћ (управитељ војних телеграфа и телефона) поставио је телефонске станице за везу на цијелом фронту Одрета.

Према наредби артиљериски напад треба да отпочне у 10 сати, а пешадиски у 11 и по сати.

Тачно у 10 сати прије подне све наше батерије на фронту Зетског одреда од Скадарског Језера до Дринасе отвориле су ватру противу одређених објеката.

Ватра наших тешких хаубица управљена је на редут Муселимове главице. Прва два метка су подбацила, трећи пребацио, а даљи метци падали су у редут и својим торпедним дејством чинили силан утисак. По свему судећи ово дејство било је од пресудног утицаја на држање турске посаде у редуту. („Слободна мисао“, Никшић 29 X 1933)

ПОРЕКЛО ЗНАМЕНИТИХ ЛИЧНОСТИ

— Крај —

Француска, такође, има вође сиротог порекла.

М и л р а н, бивши претседник републике, помагао је оцу, у винарској радњи. Глаговао је и живео у беди. По завршетку школе, постао је приправник у општини.

Б р и а н тај сјајни политичар, годинама министар и претседник владе, апостол мира, био је син сиромашног гостионичара и праље.

П о л Д у м е р, претседник републике Француске, као дете сиромашне породице, син железничког радника, у својој 14 години пошао је из родног места у Париз и ту ступио као обичан радник у једној фабрици медаља. Тако је зарађивао себи хлеб, а у исто време узео гимназиске књиге и спремао се. Без посеђивања школе, успео је да положи испит зрелости и потом се упише на универзитет. По свршетку универзитетских студија, отпочиње његова каријера у којој је дошао на челу републике. У светском рату изгубио је 4 сина.

С и н м е с а р е в је Л а в а л, претседник француске владе, који води светску политику са девизом да је највећа вештина у животу бити поштен.

Д а л а д је, доскорашњи премијер Француске, као и Алберт Тома, били су синови пекара. То им није сметало да постану први људи у својој земљи.

Колико би њих још могли набројити!

С и н к о ч и ј а ш е в, Тома М а с а р и к, научник, омиљени животни претседник републике Чехословачке, био је браварски шегрт.

Оснивач фашизма, диктатор Италије, М у с о л и н и,

био је сеоски учитељ а у изгнанству зидар. Окружен министрима и великодостојницима Краљевине, при радовима око Трајанова фора, посматрајући зидаре с поносом је узвикнуо: „И ја сам био зидар!“

Гази Мустафа Кемал паша, претседник Турске републике, њен оснивач и реформатор, поникао је из скромне средине. Отац му је био мали финансиски чиновник и дрварски трговац.

Адолф Хитлер, претседник Владе, диктатор Немачке, био је молер.

Махатма Ганди, идол милиона Индуса, доживео је горке часове у животу у борби за права свог народа, али није клонуо.

Ганди је у животу много трпео за слободу и право своје индијске расе. Кад је, онда млад адвокат, путовао у јужну Африку, због његове мрке боје избациван је из железнице, па и из пошт. омнибуса, мада је купио подвозну карту. Кад се противио, кондуктер га је тукао шамарима, десницама...

Међу великим радницима и људима који су се истакли не смемо заборавити великог индустријалца и поседника милиона долара Хенрија Форда, који је до своје 40 године био сиромашни ковач који се стално борио са материјалним тешкоћама. Пре 26 г. један завод му није хтео одобрити кредит од 7 долара 70 ц., док не исплати остатак ранијег дуга од 5 долара 25 ц. Кад је почео своју радњу за неколико месеци није могао да плати свог књиговођу. Један бакалин отерао је Форда кад му је предложио ортаклу. Неколико година доцније, бакалин је извршио самоубиство због очајања што је пропустио прилику да постане богат.

Фјодор Шаљапин, Максим Горки, Чарли Чаплин, опште позната имена, некада су били сирота дечица. Сви су ти људи имали велике енергије и успешно се борили против тешкоћа.

„Per aspera od astra“.

А наши великани Никола Тесла и Иван Мештровић умели су својим радом и умом пренети славу отаџбине на све четири стране света.

У Чикагу је споменик прародитељима Америке: Индијанцима. То је дело Мештровића, а то је уједно и застава домовине у далеком крају.

Радити треба, живот је борба, а „прегаоцу Бог даје махове“.

МОМЧИЛО П. ШОЋ

ЛЕЖАРИНА

„Порто марке служе пошти само за олакшавање зарачунавања такса, а правилником су одређени случајеви, када се таксе имају зарачунавати помоћу портомарака“, (Чл. 10 т. V првог дела пошт. правилника).

Један од тих правилником одређених случајева кад се таксе зарачунавају помоћу портомарака јест зарачунавање наплаћених лежаринских такса.

За сваки пакет, који се у прописаном року не подигне са поште, наплаћује се дневно по 1 динар лежарине (ст. 28 пошт. тарифе из Весника бр. 22 од 1931, која важи од 1-XII-1931).

Још прецизније изразио се наредбодавац у т. VIII, чл. 61 првог дела пошт. правилника и тражи као услов за плаћање лежарине и кривицу примаоца, чијом кривицом лежи пакет у пошти неподигнут. По овом императивном пропису не плаћа дакле прималац лежарине за све време док пакет лежи у пошти неподигнут без његове кривице; н.пр. ако прималац у џем или ширем доставном подручју није на прописани начин обавештен о даласку пакета кривицом пошт. или општ. службеника.

У следећој — X — тачци истог члана и дела пошт. правилника акцендуисан је принцип наплаћивања лежарине код свих пошта и изузетак од генералног правила плаћања лежарине, од којега су плаћања опростени само пакети за подофицире и војнике.

Услед овога категоричког прописа требало је специјалним решењем Министровим изменити — надопунити — правилник кад се хтеловластицу о неплаћању лежарине проширити од војника и подофицира још и на примаоце пакета: државне и самоуправне, војне и цивилне власти, које су опростене плаћања пошт. такса при предаји пошиљака. Једноставна наредба Министарства — начелника или шефа отсека — у принципу није довољна. Мењати правилник има искључиво право саморесорни Министар, а не који други његов орган. Унаточ таквог схватања сви службеници, подређени Министарству, имају безусловно извршивати наредбу Министарства о неплаћању лежарине — за портопросте званичне пакете. Иако поменута наредба по изложеном мишљењу није формално правилна, то она ипак свакога од пошт. службеника безусловно обвезује по § 70 Чин. закона, будући да није противна Крив. закону.

Пригодом испоруке у пошти уверава се службеник код издавања пакета, на основу отиска жига на печату, имаде ли се и колика лежарина наплатити. Лежарину ће у портомаркама налепити на спроводни лист и марке поништити отиском жига, а на спроводни лист ставити отисак жига и свој потпис — т. IX чл. 24 и т. XIII, чл. 25 трећег дела пошт. правилника. — Да би то било могуће потребно је у смислу т. XIII чл. 24 истог дела правилника на сваки пакет за испоруку налепити комадић папира и на њ ставити редни број слагалишне књиге под којим је пакет заведен и отисак жига на дан доласка пакета. Тиме је уједно и олакшан посао магационеру код тражења пакета у часу контроле и испоруке.

Има још доста службеника, којима овај пропис није познат или који га се не придржавају.

1) Лежарина пакета за шире доставно подручје:

За пакете шаљу се примаоцима у шире доставно подручје обавести путем општина, а примаоци сами преузимају пакете у пошти — т. IX чл. 44 првог дела пошт. правилника.

Обавести за приспеле пакете — као и за све остале књижене пошиљке — уписују се у очевидник (образац 41), у којему општ. поштар потврђује својим потписом и датумом пријем и испоруку обавести или назначује разлог неуручивости.

Наредбом бр. 39599 од 14 VI 1924 — распис 241 у „Веснику“ 12-1924 — одредило је Министарство, да се за пакете, који гласе за шире доставно подручје, лежарина има зарачунавати од дана кад је прималац обавештен о приспећу пакета односно када му је уручена обавест.

— Наставиће се —

ИВАН ИВАНЧЕВИЋ

ЈЕДНООБРАЗНОСТ РАДА И АДМИНИСТРАТИВНО РАСТЕРЕЋЕЊЕ ПОШТА

Пошта је у главном саобраћајна установа; и њена администрација најчешће се односи на саобраћајне, персоналне, економске и статистичке послове.

Пошта би боље одговорила своме задатку, ако би се њене функције свеле што више на саобраћајне и ако би се што више упростио сваки посао административне и саобраћајне природе.

Мислим да још много има да се ради на томе упрошћењу иако смо добар део пута прешли.

Данас, у доба модерног саобраћаја појављују се из дана у дан нови задаци, којима п.т. струка и њено особље мора одговорити, па се због тога појављују и нови предлози за упрошћење манипулације, који у примени показују често добре резултате.

Покушаћу да изнесем своја запажања о томе, што ми се у нашој служби чини непрактично и компликовано, те не одговара потребама једне службе, која много полаже на правилност и брзину, а често нема за то ни персоналне могућности, ни материјалних сретстава.

Велики је недостатак у томе, што рад није једнообразан код свих пошта, те је и различит појам о томе, шта се за извесно време може свршити од посла, а шта не.

Како је то велики недостатак најбоље знају они чиновници који се премештају из области једне дирекције у другу, па морају многе ствари, које су до скоро са тачношћу и готово механички брзо свршавали, да понова проучавају по начину рада који се практикује код пошта нове им надлежне Дирекције.

Није без разлога код једних пошта рок за подношење месечних рачуна одређен до првог наредног месеца, а код других пошта до трећег. То налази своје оправдање и објашњење у више или мање упрошћеном раду око сачињавања месечних рачуна. Да се тако мора разликовати и потребно време за остале манипулације с обзиром на упрошћеност или компликованост посла ево неколико примера.

Поједине поште врше оверу и ликвидацију платних спискова овако:

Неиспуњен платни списак (без новчаних података) потпише особље, па се по завођењу у деловодну књигу без спроводног писаног акта шаље Дирекцији на оверу и испуњавање података. Пошта добија натраг испуњени и визирани платни списак са свим задржаним обуставама, те се исто припадљности исплаћују и књиже у рачуну расхода. Каква дивна упрошћеност за поште претрпане саобраћајним пословима!

А друге поште поступају друкчије: у платном списку испуњавају страну примања (издавања испуњава Дирекција). Особље потпише списак, а старешина ставља писану километарску клаузулу о уредном увођењу особља и новчаних података у списак (што би могло бити оштампано на самом обрасцу), па то потписује, уводи у деловодну књигу и шаље Дирекцији на оверу заједно са сачињеним списком обустава за пензиони фонд, који се води у дуликату.

По приспећу и исплати урачунава се бруто сума у рачун буџет. расхода и стање касе. Обуставаљене суме уводе се у рачун разних депозита, па то у стање касе, те се пошаљу Дирекцији упутницом обуставе за пензиони фонд, а Пореској управи пореза, сачињавајући о томе још и службену упутницу признаницу итд.

Читаво коло разних компликованих радњи чини се за један новчани издатак око кога не би требала пошта да буде много запослена.

Зар не би било практичније и боље да Дирекције имају своје регисере, који ће све ове послове око обрачунавања и задржавања обустава извршити и пошти доставити чеком или налогом уз списак, нето припадљности службеника (једна Дирекција то и сада чини). Други пример

би био у неједнаком вођењу инвентарних рачуна. И овде поште различито поступају, углавном због тога што немају исте инвентарне обрасце или немају поједине обрасце уопште, или због различитих наређења по којима поступају.

— Наставиће се —

ДУШАН С. КИЋАНОВИЋ

ЖЕНЕ У НЕМАЧКОЈ П. Т. СЛУЖБИ

У Немачком парламенту приликом расправе о буџету, један посланик је предложио да се удатим женским службеницима дозволи, да безусловно могу тражити разрешење од службе, и обратно, да и Гл. управа има право, да удате женске службенике одмах разреши, ако то службени интереси захтевају, ако економско стање те службенице то омогућава. За одлучивања економског стања мужа једнога женског службеника, образовала би се комисија, у којој би један члан био и непосредни старшина удатог службеника, а тако исто саслушало би се претставништво оне организације којој припада службеница. За овако удаљеног службеника предлог предвиђа, отплатину: до 3 године службовања, износ двомесечног примања задњих припадности; а код дужег службовања, сразмерно, према годинама службовања, увећала би се и отпремнина, тако да код 18 година и више службовања, износ би се пењао до 16 пута задњег месечног примања. Ако у економском стању овако удаљеног службеника наступи погоршање, онда би ова службеница имала право молити за поновно намештење. Приликом расправе овог предлога присуствовао је од стране Мин. пошта државни секретар г. д-р Саутер, који је изјавио, да њемачка управа пошта цени посао женских службеника али са удатим службеницама има се рђаво искуство. Доказано је, да код удатих женских службеника много утичу на обављања њиховог рада и њихове домаће бриге, а кадкада и сасвим их онемогућавају. Статистичким подацима доказано је, да удате женске службенице не долазе на дужност јер су на боловању, па се често и намерно извлаче од вршења службе, старајући се једино нагомилавањем година службе, да што више извуку од државе на име пензије. — Али, и без обзира на повећане државне издатке, удате службенице са својим сталним бодовањем и изостанцима од дужности ремете правилно обављање послова, и тиме штетно утичу на остало особље. Д-р Саутер је примерима доказао, да нису то удати службеници но њихови мужеви који највише спречавају издвојење жена из службе ради двоструке припадности. Показао је неколико писама, у којима мужеви удатих службеница протестују код непосредног старешине ради узнемиравања њихових жена! Између осталих прочитао је и писмо једног

школског надзорника, чија жена месецima izостаје са поштанске дужности. Школски надзорник једноставно јавља, да је његова жена у првом реду домаћица, па тек службеник и да за дужност може употребити само оно време које јој остане незаузето домаћим пословима! И одсад, у том погледу, нека управа с њим, као мужем расправља а не са његовом женом! Г. надзорник протестује ради узнемирења његове жене и позива се на њено стечено право, па унапред изјављује: да на пензионисање његове жене неће никако пристати. Примећује даље овај надзорник, да се женски службеници зато и удају, да дођу до дупле плате, што много значи у домаћем животу, јер тиме осигуравају толике приходе да могу безбрижно живети, а које сами, ни мушкарци ни жене не би имали. — Државни је секретар осудио овакве удаје, из користољубља, и изјавио је, да се не може сложити са предлогом, јер он је мишљења да је и једногодишња плата довољна на име отпавнине.

L. W.

ПРИВРЕМЕНИ РАД У БАЊСКИМ МЕСТИМА

Раније је постојала пракса, да се службеници изашиљу на супституцију (привремени рад) у бањама — лечилиштима, у којима је пошта отворена само за време сезоне, као и у другим местима у којима се рад повећава за време летње периоде, у вези с тим и особље. За то време, поред путних трошкова, службеници су примали дневнице које су им поуредби припадале. Та пракса, оправдана и на закону основана, не примењује се у току последње две године.

Сада, међутим, у тим местима, свакако у интересу штедње, премештају се службеници по потреби службе, разуме се да им се плате и путни трошкови, који у најбољем случају износе 200 - 300 д., јер су то већином самци, који немају право на пренос никаквих ствари, па чак ни ручног пртљага, а без права на никакве дневнице за све време трајања сезоне.

Такође више се не практикује да се објави позив, да се службеник који жели премештај у дотична места јави молбом. Има доста њих којима је потребно бањско лечење и добро би им дошло да прилику искористе, те би се сами добровољно јавили.

Из предњег се намеће питање, ди ли један службеник који је премештен, на пр. у једно бањско место трећег разреда скуппоће, може излазити на крај са месечном платом макар не имао никаквих других обавеза већ једино да се о себи брине? Одговор је негативан. То ће потврдити сви он који су посећивали бање, било да су у њима служили, ле-

чили се или само проводили неколико дана, па макар не знам како да су строго водили рачуна и о једном динару. Познато је да је у бањским местима живот упола скупљи.

При таквом стању ствари надамо се да ће се надлежни и овим питањем позабавити, како би се што пре решило повољно по службенике које тангира. Могли би премореним п. т. службеницима признати, ако не пуне дневнице на које имају право по уредби, бар неки специјални додатак за бањску скупшћу, који би се давао у виду паушала, а износио би најмање 500 д. месечно. На тај начин односним службеницима би се омогућила егзистенција. И служба би тиме добила, како квалитетом рада тако и угледом. Издаци ипак не би били већи него по садањем начину изашиљања уз постављање „по потреби службе“.

М. Ј. ТАТАР

ЗДРАВЉЕ

Хигијена је наука о развијању и одржању здравља. Она са подручним јој наукама показује правила по којима се здравље развија, усавршава и одржава у добром стању, и начин како се и порушено здравље може поправити. Ову науку треба предавати ђацима по свима школама а одраслом народу и по црквама проповедати.

У здравом телу здрава је и душа. Здравима није потребан лекар, но болесницима, каже Христос. Здрава и добра храна и здрави и добри станови први су услови да се сачува и да се стече здравље. Наши службеници живе притешњени по влажним и мрачним становима са својим сиромашним породицама а при томе слабо се хране, па отуда велики проценат обољења, сталних и повремених; отуда и штетне последице за рел и рад у државној служби.

На овоме месту, неколико упутстава о хигијени на првом месту о исхрани. Колико и какве хране треба свакоме човеку да у себе унесе сваки дан, па да накнади радом истрошене честице тела и енергије? Наука о здрављу каже: потребно је беланчевине 118 грама; масти 56 и угљених хидрата око 500 грама. Али није потребна само храна но и чист ваздух и одмор. Кад умор савлада, онда је одмор потребнији и од хране, јер малаксавају сви удови, па и сам мозак отказује рад. А кад се радник одмори у чистом ваздуху и нахрани добром и здравом храном, онда почиње опорављање, накнађивање изгубљених честица и поновно оснажавање телесних органа и можданих радња.

Без добре хране и чиста ваздуха радник губи од свога телесног и умног капитала. Ако се такви губитак стално понавља напорним радом, без довољно одмора и обнављања

телесне снаге здравом храном и чистим ваздухом, мора наступити телесна и умна малаксалост, па затим ова или она болест, која траје краће или дуже и доводи у беду, очајање и смрт!

Смрћу не губи само појединац и његова породица привредну снагу, већ је губи и цели народ, цело друштво. Последице тога не свршавају се смрћу. Болесни људи рађају болесно потомство и у току дужег времена род људски све више кржљави и отупљава, и место здравих, снажних и за живот способних јединки, јављају се телесни и умни кретени, блесани и наказе.

Како п. т. т. службеници највећи део дана и ноћи проводе на дужности у тесним, недовољно осветљеним локалима који скоро нигде у нашој земљи нису прављени по специјалним плановима, то је разумљиво, што баш они врло често болују, и највише од туберкулозе, која коси једнаком жестином и мушкарце и женскиње. По једном рачуну хигијенског стручњака, за сваког одраслог човека потребно је дневно да удахне око 416 кубних фунти чистог ваздуха. Чист ваздух има 61 део кисеоника, 78 делова гушика, нешто мало угљене киселине и један литар водене паре на 100 литара ваздуха. Нова истраживања додала су томе још нешто мало племенитих гасова. Ако сад, због неприступачности сунчевих зракова, прашине, влаге, тескобе и разних испарења која долазе од многих људи и ствари у просторијама где се ради дан и ноћ, ваздух буде zasiћен са 3—4 дела угљене киселине, одмах почиње тешко дисање, о чему даје доказа и чкиљење свећа и лампи а и други знаци. У таквим просторијама значи: нема довољно кисеоника и рад је за здравље штетан и убитачан. Кад у ваздуху има сувише угљене киселине онда радник пада прво у несвест, па затим долази и смрт. Зато оваква места треба често проветравати ако није могуће, например зими, радити при отвореним прозорима.

Здрава и добра храна и чист ваздух неопходни су услови за живот и здравље. Никакав рад онда не пада тешко. Свака мудра п. т. т. управа тежи да такве погодне услове рада створи својим радницима—службеницима, како ће они, материјално збринути, у здравим и хигијенским локалима, помоћу најсавршенијих инструмената и машина, без много физичких напора, дати максимум своје интелектуалне сарадње на општем конкурс у служби саобраћаја целог света. У тој утакмици, при повољним животним условима сваки појединац се труди да да оно највише и најлепше што је у њему, а то ствара прогрес и — води успеху.

ОРГАНИЗАЦИЈЕ П. Т. ОСОБЉА

ОПОРАВИЛИШТЕ

Удружење п. т. службеника добило је на поклон плац у Врњачкој Бањи, с тим да Удружење подигне опоравилиште за болесно и изнурено особље. Управа Удружења је објавила:

Изградња овог опоравилишта хитне је природе, а средства са којима располажемо минимална су.

Туберкулоза и остале болести немилосрдно косе особље наше струке, пошто су хигијенски услови минимални, а напор при раду све тежи и тежи.

Удружење је замолило све другове и пријатеље да малим прилогом омогуће да се приведе у дело ова племенита акција. Имена дародаваца штампаће се у листу Удружења.

Орган Удружења од 1 децембра посвећен је конструктивном раду. Добио би више простора за писање али кад би личне вести препустио службеном „П. т. веснику“. По начелу поделе рада и улога.

Тежња конструктивном раду огледа се и у *P. zadržaru*, из Zagreba, за decembar, који је preneo и celini napis „Naše pošte“ за decembar o organizacijama p. t. osoblja.

P o š t a r od 1 decembra efikasno zastupa pravo i interes p. t. zvaničnika i služitelja kao i njihovog Udruženja. Napisima se ističu g. S. Vujašinović, predsednik Udruženja, i g. M. Vasiljević, sekretar.

Престоничка штампа објавила је саопштење Удружења п. т. званичнике и служитеља:

По питању да ли званичници и служитељи п. т. струке могу бити чланови Удружења п. т. чиновника, Г. Министар саобраћаја стао је на гледиште да не могу и ако су у истој струци, из разлога што нису истог службеничног реда. Стога Удружење п. т. званичника и служитеља скреће пажњу Удружењу п. т. службеника да не прима у чланство званичничке и служитеље и да оне који су већ уписани брише из чланства и обустави наплату чланског улога.

Ugovorni poštar od 1 decembra pored ostalog saopštava presudu Državnog saveta od 17 novembra, kojim se poništava rešenje P. t. broj 64157 od 31 avgusta 1933, kojim je Udruženju ugovornih poštara oduzeto upravljanje Penzionim fondom i predato komesaru. Ovo stoga što je Fond u stvari jedna zadruga ugovornih poštara. *Glasnik ugovornih poštara* od 1 decembra predlaže da Fond preuzme država.

ОДГОВОРИ

Уредба о организацији п. т. струке спроведена је, почетком новембра о. г., Финансиском одбору Народне скупштине. Г. Министар саобраћаја је одредио свог помоћника у Управи пошта и телеграфа, г. инж. Д. Ратајца, да је пред Одбром заступа.

Сараднику — Не правимо питање да ли ће сарадник потписати или не свој чланак. Можемо га оштампати и са псеудонимом или уопште без потписа. По изјављеној жељи. Тога смо се и досад придржавали.

На питање о чувању редакциске тајне одговарамо примером из С. А. Д. — Покрајински парламент савезне државе Њу Џерси донео је закон по коме се новинари ослобађају дужности да било коме одају редакциске тајне, па то не морају, ако им савест налаже, учинити чак ни пред истражним судијом. Ако би ово чување редакциске тајне имало као последицу кривичну одговорност, новинар би требао бити ослобођен такве одговорности. Ако би неко приватно или правно лице покушало претњама или лукавством да дозна од новинара редакциску тајну, биће по новом закону најстрожије кажњено. Ми смо у овим идејама.

ЧАСОПИСИ И ЛИСТОВИ

П. т. весник Мин. саобраћаја у броју од 1 децембра који је на бољем папиру, доноси извод из Правилника за међународну телегр. службу. Било би практичније да се такви нови правилници отштапају у посебној књизи. Распис бр. 707 објављује саопштење Главне контроле да дневничари имају право на награду за време док су на војној вежби.

П. т. преглед у свесци за децембар садржи ове написе: Контрола, Питање телеф. тарифе, Неправилне исплате и злоупотребе п. упутница, О реорганизацији п. службе у Београду у току 1932, Повлачење и затезање линија, Високофреквентна телефонија, Регулисавање г. службе. Писци су г. г. И. Шарић, Б. Павловић, Ј. Ловрић, Б. Пантелић, В. Милечић, и инжењери Д. Томашевић, Л. Митровић и П. Кнежевић.

Начелник Т. т. одељења г. Ђ. Шантић иступио је из издавачког одбора „Прегледа“.

НОВЕ КЊИГЕ

„Судбина“. — Збир свих догађаја у животу човеку редовно се назива судбином. Је ли већ унапред човеку одређено шта ће с њим бити, или сваки човек може да по својој вољи равна својом судбини? На то питање одговорили су многи најјачи духови човечанства, почевши од најстаријих времена па све до данас. Одговори су противуречни те се човек и пита, да ли заиста постоји судбина? Вођа Просветно-етичког покрета Миленко Видовић објаснио је то питање у једном опширном предавању, које је издала библиотека „Узгајатељ“ у брошури „Судбина“. Он је изнео језгру свега што ја до данас о судбини написано. Проницавим гледањем и логичним закључивањем, којима се одликују сва његова предавања, г. Видовић даје јасан одговор по питању судбине. Његова разлагања о најзамршенијим појмовима који се односе на судбину тако су популарно објашњена, да их може разумети сваки човек. Закључци пишеви важни су за живот сваког појединца, и то не само за духовни него и за интелектуални и материјални живот, који зависе о садржини духа човекова. Брошура „Судбина“ стоји код библиотеке „Узгајатељ“ у Сарајеву само 4 д.

Црногорско правосуђе и правно схваћање у анегдотама. — Г. Мићун М. Павићевић објавио је ову најновију књигу из своје значајне серије прича и анегдота. Књига је написана снажним и концизним стилем, класичним и пластичним језиком, пуна драгоценег етичког, етничког, психолошког, историског, правног и социјалног градива из политичког и државног живота Црне Горе. Као увод књизи долазе студије двојице капацитета светског гласа, др. Ж. Перића, професора Београдског универзитета, и др. М. Доленца, професора Љубљанског универзитета.

О Павићевићевим „Црногорцима“, који су постали популарни и ван граница наше отаџбине, дали су најповољнија мишљења, позитиван суд и писали одличне студије, предговоре, критике, оцене и есеје наши и страни научењаци, књижевници, критичари, есејисти и публицисти. Време је да се њима поближе и понаособ позабаве и писци и критичари из Црне Горе. Објективно проучавање тога реда само ће помоћи високом циљу да се још боље позна, у светлости истине, без других примеса, онај класични крај у којему ниче и „Горски вијенац“.

Колико су, пак, Павићевићевим „Црногорци“ постигли успеха у страном свијету, најбоље нам сведочи факат, што су до данас читави циклуси његових анегдота преведени на енглески, француски, немачки, талијански, маџарски, румунски, руски, чешки, словачки, пољски и есперантски језик.

Књига је лепо опремљена, на 260 страница у октав формату. Цена јој је 30 д. броширана, а увезана 40 д. осним поштарине.

Наруџбе извршује The mis накладни завод правничких књига, Загреб, Радићева 26.

ИЛУСТРОВАНИ ПОШТ. Т. Т. КАЛЕНДАР ЗА 1934 Г.

Изашао је из штампе и већ се разашиле претплатницима Илустровани Поштанско - Телеграфски и Телефонски Календар за **1934** год.

Садржај Календара:

На Нову годину; Оснивање и разбитак Светског поштанског Савеза; Поштанска служба у Пољској; Преставници особља у Административном Савету Мин. Пошта у Чехословачкој; Говор енглеског Министра Пошта на радиу; Туризам; Писмо у уметности; Српске војне поште за време ратова 1912—1919; Поштанска отпрема; Поштанска установа и филателија; Нагли пораст авионске поште; Узроци опадања телеграфског саобраћаја и лек против тога; Међународни радио-саобраћај у прошлости и будућности; Телефонија без жица; Техничка питања; Циновски звучник; Нови микрофон; Тонфилм; Социјални живот и рад п. т. службеника; Статистика.

Забавни део: Контролорова служба; Кутија за писма; Анегдоте.

Тарифни део: Унутрашње и међународне поштанске, телеграфске и телефонске тарифе; Новчани системи и новци разних земаља; Курсеви држав. папира, државне ренте; државне и меничне таксе; Акције, дисконтна табела за израчунавање процента; преобраћање фунти стерлинга у динаре и обратно.

Ред путовања на жељезницима и бродовима; Адресни и Огласни део.

Календар је илустрован сликама знаменитих људи који су утицали својим радом на разбитак п. т. т. саобраћаја. У њему се налазе све корисне поуке и подаци потребни пословноме свету за лакше комуницирање са п. т. т. станицама и властима.

Цена Календару је 10 динара.

Набавља се непосредно код власника и уредника:

Милутин Вујадиновић, Саветника Министарства,

БЕОГРАД, Гарашанинова бр. 7/3, или уплатницом на чек. рачун 54-701.

Уредници и власници,

Д-р ПЕРО ШОЋ, министар у пензији, Крунска 29, и МИЛУТИН ВУЈАДИНОВИЋ, саветник Мин. саобраћаја, Гарашанинова 7